

Numerul 37. Oradea-mare 14/26 septembrie 1897. Anul XXXIII.

Ese duminica. Abonament pe an 8 fl., pe 1/2 de an 4 fl., pe trei luni 2 fl. Pentru România pe an 20 lei.

Prima poezie.

Din de neastimpăr așteaptă sosirea revistei, și acum ecă o avea în mână, îi viniă să o arunce cât colo. Toate ilusiile i se risipiă, ca și când le-ai fi luat cu mâna, și în urma lor remase un sentiment de

mânie și de rușine. Care va să dică — s'a isprăvit! Și de nou ochii lui aprinși treceau peste cele două șire fatale din poșta redacției: „Încercare primitivă. Vezi-ți mai bine de lecții!” iar literile îi jucau înaintea ochilor, de nu mai vedea numai ceva negru, care-i strigă într'una batjocoritor: Vezi-ți mai bine de lecții!

Dar ce avea redacția cu lecțiile lui?

Eră o necuviință batjocura aceasta. Dacă nu le place poezia, nu le place și s'a isprăvit, dar redacția nu are drept să-și mai și bată joc de el — la asta nu avea drept! Și în deplina convingere a acestei nedreptăți, își scoase peteul de hârtie și începui să cetească poezia cu glas înalt.

Insedar, poezia totuș eră frumoasă!

Și în inima lui bună se potoli de-odată răscoala mâniei de mai înainte, și o duloște îl cuprinse. Vedea în fața lui chipul blăjin al mă-sei, căreia îi dedicase aceasta primă poezie; o vedea zimbând cu acelaș dulce zîmbet, care numai o mamă îl are pentru copilul seu. Dacă i-ar fi cetească ei, ar fi plâns de bună seamă, ar fi înțeles dragostea lui profundă și l-ar fi sărutat. Și cât

de dulce i-ar fi fost cugetul, că copilul ei e poet! Și tot mai încet îi eră glasul, tot mai lin curgeau cadențele, cu cât icoana mă-sei îi eră mai clară în minte, și cu cât vedea că din toate aceste nimic nu se va alege.

Dar poezia eră frumoasă!

O dicea aceasta nu într'atâta el, ci mai mult o voce lăuntrică, cunoștința nedeslușită a talentului.

Mai cetească odată poezia, oprindu-se la toată strofa, și nu află nimic de îndreptat, nimic ce ar trebui să fie altcum.

Dar dacă se înșelă? Dacă eră vr'o amăgire de-a iubirei propriie, care-ți arată bune și frumoase toate lucrurile, îndată ce sunt ale tale? Eră poezia cea dintâi ce e drept, și redacția își va ave și ea motivele ei. — Cine știe dacă are dreptate?

Și în nedumerirea acestui „Cine știe?” îi veni o idee. Dacă s'ar duce să consulte pe cineva? Știea el unde. Aproape de el locuia un poet — cunoscut și admirat de toți. Bătrân și simpatice, cu veciniceal zîmbet de bunăvoiență pe buze, unul dintre acei bătrâni tineri, cărora vremea n'a fost în stare să le spulbere vi-

surile și însulețirea pentru ideal.

Da, avea să se ducă.

Ajuns la locuința poetului, se opri. Îi eră rușine să intre și nu știea cum să înceapă. Îi viniă să se întoarcă înapoi, să rumpă hârtia, ori să vină de altă dată. În sfârșit bătui.

DAVID BR. URS DE MARGINA.

(Portret mai nou.)

— Vino, s'auđi vocea bătrânului.

— Bună sara!

Și din vorbă în vorbă ajunseră la „obiect“.

Bătrânul zimbăia într'una, privindu-l peste ochiari, pe urmă-i ceru poesia, și din ce cetia, fața i se însenină tot mai mult.

— Dta ai scris poesia asta?

— Eu!

— Ei, auđi dta... auđi dta, asta e ceva de tot frumos... asta e ceva... dta ai talent, dta... și i se opri graiul. Ii venia să-l iee în brațe pe tinerul ce-i sta în față confus și emoționat și mai ales îi venia să plângă. Bătrânii plâng și când se bucură și când se intristează.

Privirea îi schinteia, nu mai eră bătrânul de mai nainte, ci poetul večnic tiner, în a cărui ochi strălucia schinteia geniului, acea resfrângere de nemurire.

— Auđi dta, e prea frumoasă, ți-o spun eu, prea frumoasă. Și ȃci că redacția cutare te-a refusat?

— Refusat.

— Ei bine. Știi ce, să mi-o dai mie. Eu am s'o trimit la altă revistă. Voi spune că nu voi s'o public sub numele meu — o să pun inițialele dtale — și ai să veđi dom'le că va face furori. Poesia e drăguță, și-apoi în lumea de acum nu e vorbă de ce, ci de cine. Me 'nțelegi?

Tinerul dede afirmativ din cap.

Doce săptămâni apoi n'a mai dat pe la el, și eră grozav de neastimpărat. Într'o sară se trezeșce numai cu bătrânul: „Ei, nu ți-am spus, dragul meu?“ și-i aruncă pe masă doue reviste și un jurnal.

Tinerul remase incremenit; amendoae revistele aduceau poesia lui la locul prim, iar jurnalul — tot-dauna mai cunoscător de causă — susținea că e informat din isvor sigur că autorul admirabilei poezii e (aici urmă numele bătrânului.) La sfârșitul comentariului spunea: dealcum e prea frumoasă poesia, și e prea cunoscut numele poetului, ca cetitorul inteligent să nu-l cunoască la prima cetire.

Bătrânul poet ridea repetând într'una: Nu ți-am spus? Nu ți-am spus? Iar tinerul eră emoționat de-i fugeau literile dinaintea ochilor, și-i tremura revista în mână. Atâtea laude, atâtea elogii pe capul lui. Căci în urma urmei, a lui erau elogiile!

Capul îi vuiă, îngână câteva cuvinte de mulțămită bătrânului. I eră ca și când în întuneric i-ar fi resărit pe neașteptate o lumină intensivă, care i luă vederile. Abia-i auđia cuvintele, cum îi spunea să scrie mai departe, să nu-ș peardă voia... talentul se impune și odată impus, rămâne la locul lui.

Târziu când a remas singur, mai ceti odată poesia și se cutremură de emoțiune la cugetul că mă-sa va ceti-o încă și ea singură va șci cine a scris-o, și o vor ceti-o încă mulți foarte mulți, cari nu-l vor cunoașce nici odată.

Apoi se gândi la cuvintele bătrânului. I se părea că eră un an de când vorbise cu el, abia își aducea aminte de cuvintele lui, dar îi vedea și acum zimbetul superior, și ochii în cari scăpără vie flacăra gândirei. O singură frază i-a remas întipărită în memorie, și ea și când ar fi șciut, că are să se mai întâlnească de multe-ori în viață cu aceasta frază, repetă dus pe gânduri:

„Așă-i lumea asta, fătul meu!“

SIMIN.

E l e g i e .

(Traducere liberă după Ovidiu.)

Destul! Destul! Ajunge!.. Atăta viclenie
Me scoale din răbdări.
Fugi, silnică iubire, ce inima-mi sfășie!
Fugi peste munți și mări!
S'a isprăvit! Adio! Am dat în lături jugul
Și fiarele le-am rupt...
Să scap rusinei, care mi-a smuls prietozugul
Și sângele mi-a supt.
Învingător eșit-am din luptă! În picioare
Îmi calc amorul stins.
E cam târziu, șciu bine; și rana reu me doare --
Dar bine c'am învins!
Deșteaptă-te, poete! Durerea ta de-acuma
Răsplată va avé;
Căci dese-ori bolnarul nu-l vindeci, decât numa'
C'o buruiană rea.

Atăta umilire, cum, cum am îndurat-o?
Cum, dacă me gonieai,
Mai așteptam afară, la ușa ta, îngrato?
Și cum, pe când strîngeai
Un alt amant în brațe, cum mi mi-a spus simțirea
Că me-'njosiam mai reu
Ca sclavul, și că ast-fel nu-mi aporam iubirea,
Ci alt amor al teu!...

Găseșce-ți altul! Pune-l la jug? Și dă-i durerea
S'o-'ndure-n locul meu!
Eu mi-am venit în fire și-aștept ca mângăierea
Să-mi curme dorul greu.
E drept că simt în mine cum dragostea și ura
Se luptă, și-'nțeleg
Că-'ntăia e mai tare; -- dar mută fie-mi gura.
Și mut amoru-'ntreg!
Vreau să uresc! Sau, dacă mi-e scris alt-fel de soartă.
Voi suferi-n ascuns,
Ca taurul și jugul: nu-i place, dar îl poartă,
De ură-n piept pătuns.

Vicleano! fug de tine, și totuș frunuseșca-ți
Me pironeseșce-n loc.
Când sufletu-ți m'ablușcă, me cheamă tinereșca-ți
Cu farmecu-i de foc.
Așă că, nici cu tine nu pot, nici fără tine...
Nu șciu nici cu ce vreau...
Purtarea ta me-'mpinge spre ură și rușine,
Iar ochii-ți flacări dau.
Ori cum, a ta privire s'a pus să me omoare.
O simț și me 'nflor!
Îmi plâng de milă singur, și-'ncet, de sub picioare,
Dau drumul la Amor.

Vai! Iartă-me, iubito! Durerea mea păgână
Atină-mi-o! Și-ți jur
Pe-'ntăiu noastră șoaptă, pe chipul teu de dină,
Pe-al burelor murmur,

*Îți jur să fim prieteni... Alege!.. Hotărășce!..
Cum vrei să te iubesc?
Cu patimă, sau ură?... Dar iartă-me!.. Vorbeșce!..
Căci simt că-'nnebunesc!...*

HARALAMB G. LECCA.

Călușarii.

(Din «Teatrul la Români».)

... Afară de aceste jocuri, Românul mai are „un altul aproape superstițios, în care jucătorii trebuiesc să fie în număr fără de soț; șapte, nouă, un-spre-zece.

„Ei se numesc *Călușarii* și se adună odată într'un an, se îmbracă în vestiminte cam ca femeile, pe cap își pun cunună împletită din foi de pelin și din alte flori, vorbesc cu glas subțiratec și, pentru ca să nu fie cunoscuți, își acoperă fața cu o cărpă albă. Toți poartă în mână o sabie goală, cu care îndată ar străpunge pe ori-cine ar cuteză să le descopere fața. Acest privilegiu îl au consacrat din vechime, în cât chiar dacă ar face omor, nu pot fi trași înaintea judecării.

„Conducătorul lor se numește *Stariț*, al doilea e *Primicerul* (Mutul Călușarilor,) a căruia sarcină este de a întreba pe stariț ce joc poșteșce să se joace și a spune apoi celorlalți jucători în ascuns, ca să nu audă poporul numele jocului înainte de a-l vedea cu ochii. Căci au peste una sută de figuri, sărituri și lecturi deosebite, dintre cari unele atât de dibace, încât cei cari le joacă par că nici nu ating pământul cu picioarele, ci că zboară și se poartă prin aer.

„Călușarii joacă în zilele de la Înălțare până la *Rusalii* (?); în acest timp ei cutreceră toate satele și orașele, pururea jucând și saltând, și în tot timpul nu se culcă să doarmă într'alt loc decât sub acoperișul bisericilor, căci dacă s'ar culca într'alt loc, i-ar munci strigoalele, sau cum le dic ei: *frumoasele*.

„Dacă se întelnesc o ceată de călușari cu alta pe drum, ele trebuie să se bată și ceata învinsă se pleacă celelalalte; apoi pun condițiuni de pace, după cari cei învinși trebuiesc să rămână nouă ani supuși celor învingători. De se întâmplă ca în lupta aceasta să rămână vre-un mort dintr'o parte sau alta, în acest cas nu se încapă judecată, nici judecătorul nu urmăreșce pe făptuitor.

„Cel care e primit odată într'o ceată de călușari, trebuie să rămână nouă ani într'ensa și în tot anul să fie față la terminul știut; dacă nu s'ar prezentat odată, atunci dic că are boala cea rea (ducă-se pe pustii) și-l muncesc *frumoasele*.¹

„Poporul prost crede că acești călușari au darul de a vindeca boalele cronice. Modul lor de vindecare e acesta: aștern la pământ pe bolnav, încep apoi săriturile lor și, la un tact anume al cântării, îl calcă unul după altul de la cap până la călcăie; în urmă îi șoptesc la ureche unele cuvinte anume născocite de densiți și poruncesc boalei să iasă din trupul bolnavului. Aceasta o repetă de trei ori în trei zile și de multe ori omul se îndreaptă”.²

¹ *Frumoasele*, în credința poporului, sunt niște nimfe de aer, cari se înamorează de flăcăii voinici și frumoși. De aceea, când pe un flăcău îl loveșce vre-o boală (paralizie sau apoplexie de pilda,) se dic că a cădut jertfa frumoaselor pentru nesupunerea ori reutatea lui.

² *Cantemir*, *Descriptio Moldaviae* (1716), ed. Academiei Române, p. 142. — Vezi și *Ioan Eliade*, *Curierul românesc*, 1848, nr. 41.

Așa erau călușarii acum 200 de ani, când scria Dimitrie Cantemir, și astfel au ramas cu puține schimbări încă în Moldova, pe când în Transilvania și în Muntenia ei sunt cu totul altfel. Mai înteu, nu au caracterul religios și oare-cum mistic ce l-au avut după Cantemir, nici formează o corporațiune aparte, trăind după regulile neschimbate și supuși unei discipline pe cât de aspre, pe atât și de puțin potrivită cu firea Românului. Înriurirea medievală, — tainică și superstițioasă, — ce se vedeșce din cele de mai sus, s'a mărginit, poate, asupra călușarilor moldoveni numai, prin faptul că atingerea cu catolicismul feudal a fost mai deasă și mai puternică în acea parte a țerilor noastre, pe când dincoace contactul cu Turcii, cu Grecii ori cu Bulgarii a fost mai simțitor.

Acum călușarii, ca și la sfârșitul veacului trecut, sunt șapte, nouă, un-spre-zece sau doi-spre-zece flăcăi, îmbrăcați cu țări albi strimți, cămași albe până deasupra genuchilor, legați cu basmale mari roșii după gât și peste umeri, cu ciomege lungi în mâni, zurgălăi la glesna opincii, incinși cu chimir de pele bătut cu ținte și nasturi de metal și pe cap cu pălărie mică, rotundă, neagră, cu cordele (multicolore) și cu flori sau pene. Ei se adună în ceată sub ascultarea unui *Vătaf* și sunt însoțiți de un om mascat, *Mutul Călușarilor*, umblând astfel pe ulițele tîrgurilor, prin sate, dînșuind, pe când lăutarii dic din gură cântece de dor și de veselie.

Ei sunt via intrupare la noi a străvechei corporațiuni instituite de regele Numa Pompiliu pentru paza celor două-spre-zece scuturi (*ancilae*), dintre cari unul, al lui Marte, fusese cădut din cer, și cari erau proteguitoarele cetății și simbolul puterii și tăriei militare ale Romanilor.

Acești *Salii*, numiți *Pallatini*, fiind că la început îndeplineau cultul lor în *Palatul* regelui, erau preoți ai lui Marte Gradivus, aleși printre fiii Patricianilor cari aveau încă pe părinții lor în viață (*patrimos & matrimos*). La 1 martie al fiecărui an, ei cutreeră orașul, saltând, jucând și cântând laude zeului lor, din care pricină lumea îi și numi *Salii* (saltători).

Căpetenia lor se chemă *praesul, magister Saliorum* sau *vates* (vătaful de ați); iar poesuile lor războinice se numiau *astamenta* sau *axamenta*.

Regele *Tullus Hostilius* institui și el o corporațiune de *Salii* în onoarea zeului *Janus*, cari, după locul unde li se clădise templul (colina Quirinalului), fure numiți, spre a se deosebi de cei dintei, *Salii Colini*, apoi *Coli-Salii*, din care, cu prefacerea cuvintelor, vine negreșit numele lor actual de *Călușari*.

Îmbrăcămintea acestor *Coli-Salii* se compunea dintr'o tunică scurtă brodată (ați cămașa cusută cu flori a călușarilor), strinsă la mijloc cu un brâu militar de bronz (cingulum), sau purtând o zea (pectorale) pe pept (ați chimirul cu ținte și nasturi de metal); pe de asupra o mantie de purpură (trabea, ați basmalele roșii de pe grumajii și umerii călușarilor); în picioare purtau sandale (ați opinci), pe cap o căciuliță ținguită (ați pălării mici cu cordele), pe coapsa stângă o spadă scurtă petrecută cu o curea peste umărul drept și în mâna dreaptă o lance (ați ciomagul.)

Serbările lui Janus (*Agonalia*) se țineau după unii la 9 sau 13 ianuarie (ale noastre), după alții la 21 aprilie și la 21 mai, poate chiar la amândouă datele. Călușarii noștri au ales luna cea din urmă, căci ei dinainte de *Rusalii* își încep jocurile.

Danțul celor din Transilvania, de unde cu mio

schimbări a trecut în Muntenia, este *cu cântare* sau *fără cântare*.

Când este *fără cântare*, mutului, a căruia mască are în deobște cioc de barză sau de dobitoc sêlbatec (ca în Brezoe și Turca), îi este dat să se lege de oameni și mai ales să sperie femeile, plescând cu ciocul ori clănțanind fălcile după tactul muzicii, cu o sfoară ascunsă sub haine.

Spriginiți în ciomag și făcând mișcări și sărituri cu adevărat vrednice de mirare,¹ joacă ei atunci, fiecare în deosebi; apoi trosnind din degete, bat pământul când cu vârful, când cu călcăiul piciorului și în pași mărunți se poartă la dreapta, la stânga, înainte, înapoi, ba une-ori se lasă și pe vine, desghinându-se.

Dacă este *cu cântare*, atunci călușarii se fac roată fără să-și dea mâinile, spriginiți pe bătele lor, fac sărituri pe loc împrejur, dau din mâni și din picioare, se mlădiază și se rotește, cu așa repeđiciune și măestrie, încât din mișcarea tuturor se poate prea bine desluși credința celor vechi, că „jocul lor ar imită adevă în-vărtirea stelelor în giurul soarelui sau al lunii“.

Pe când se face danțul acesta, flăcăii cântă versuri de vitejie sau de dragoste, și în Transilvania se infuge pe bătătură, în mijlocul lor, o flamură, așa că fiecare dănuitor se repede să o smulgă, sfârșindu-ș cântarea cu refrenul: *pe! pe ea!* Se ăice că acest obicei ar aminti serbarea anuală a răpirii Sabinelor, care eră în mare cinste la Romani.²

Când vor să câștige mai mult, călușarii joacă și cu fetele din sat, pe cari le aleg dintre privitori. Atunci este datina ca fata, după joc, să dea flăcăului ei câșiva bani de parale, căci dacă fuge din danț fără să-i dea nimic, atunci ceialalți tovarăși ai flăcăului îl pun într'o pătură și-l aruncă de câteva ori în aer, ca să-și bată joc de dănsul că e nevoieaș.³

Damaschin Bojinca,⁴ vorbind despre jocul *Coli-Saliilor romani*, ne arată origina călușarilor noștri.

„*Coli-Salii* aceștia, ăice el, și până ađi se mai țin prin Ardeal și prin Banat și se cheamă *călușari*, iar peste ei mai mare, după a cărui orânduială joacă și fac toate, este unul care se numește *vătaf*, adevă *vates*.”

„Joacă la Rusalii toată săptămâna, umblând prin sate, și precum *Coli-Salii* vechilor Romani erau proți și slugiau unei dumnezeiri, așa și *călușarii* Românilor de acum cred că este o putere care-i ajută în saltare și privește neadormit la jocurile lor; ba încă și aceea cred, că cel ce nu știe jucă bine, acela cade

¹ Pentru a se dovedi cât de greu e acest danț, începătorii trebuie să se bage într'un butoiu, pentru a prinde bine măsura săriturii ce vor face în aer și care nu se cade să fie mai largă decât o gură de butoiu desfumat. Se ăice chiar că dascălul își cunoaște elevii buni de joc și de saltări, numai după partea trupului ce rămâne afară.

Wilhelm Schmidt, op. cit., p. 13, crede mai lesne că această infundare în butoiu a ucenicilor călușari, pentru a-i deprinde cu măsura pașilor și rotunjimea săriturilor, este un basm, pe care el nu l-a putut dovedi. Totuș există o credință generală, că adevă numai prin puternica mijlocire a diavolului, pe care o capătă fie-care dănuitor, se poate jucă jocul acesta.

² *Wilhelm Schmidt*, op. cit. p. 13. — *Curierul român*, 1848, nr. 41.

³ Obiceiul acesta este foarte comun între Români din Ardeal și, când eram copil mi-aduc aminte că un guvernor din partea locului ne învățase jocul acesta, destul de primejdios. În viața și aventurile lui Don Quichotte, așa ceva se întemplă lui Sancho Pansa, când nu are cu ce plăti la cărciumă o cheituaială făcută.

⁴ *Anticile Romanilor*, Buda 1882.

amețit la pământ, semn că nu e plăcut acelei puteri, și pe loc ese dintre călușari. Încă și un sbicer este, cel ce, când ceialalți saltă, neincetat îi incugiură pocnind cu sbiciul, de care toți se ferese: aceasta insemnează doară puterea nemărginită a Romanilor, de care, ca de sunetul sbiciului, se feriau alte neamuri. De mirare este cu adevărat, ținerea vechilor datine la Români, cum și una aceasta se putu păstră de atâtea mii de ani până acum“.

Nu credință deșartă dar, ei datină de la strămoșii sei moștenită, este jucarea călușarilor românești.

D. C. OLLANESCU.

Tablou rustic.

*In nor s'ascunde luna plină,
Se lasă negura pe lac,
Și trestiașele 'n vânt se 'nclină
Și plâng încel . . . și nu mai lac . . .*

*Vai pentru ce nu-s fără vînă,
Mînuni la ce nu pot să fac,
Să scot din neguri luna plină,
Să luminesc — pustiu lac!?*

MARIA CUNȚANU.

Într'o farmacie.

O ăi de țerg.

(Urmare.)

Dăbăbă: Domnule am o fetiță și s'o umflat o țiră la grumazi; mi-i frică să nu cumva să i se facă v'o bală de gușe. Fă ghine dă-mi v'o unsoare ceva s'o ung.

— Capeți niște unsoare de 10 cr.

— Că nu-mi trebuie atăta. Să-mi dai de-ocamdată numai de-un crețariu, ca să vedem întăiu cumu-i și ajută-i ceva? . .

— Aici nu se dă nimic de-un cruceriu și-apoi cum gândești muere, să-i ajute unsoare de-un cruceriu? Nici pe deget n'ai ce luă, doar aceea-i scumpă.

— Da chie . . . tot fă ghine dă-mi.

— Nu se dă muere. Un cruceriu se dă la cerșitori, dar nu pe leacuri.

— Numai o scântee batăr, domnule, cât de cât. . . (Aspru.) — Nu 'nșelegi românește!

— Domnule fă ghine, Dăeu să-ți dea sănătate.

— De cruceriu teu? . . (O aruncă afară.)

La ușe iaca un țigan voinic.

— Domnule, fă-ți milă și pomană de un ghiț sêrac neputincios! . . .

— Tu neputincios, mă! . . . Nu ți-e rușine să cerșești un coldan ca tine. Bați 3 ca mine când ti-i pune. Mergi și lucrează!

— Nu pot, ăeu domnule, că n'am putere nici cât un cochil, și-acasă-mi mor băcții de foame. Fă-ți milă domnule! . .

— Mergi în treabă-ți măi țigane! . .

P E M A L U L L A C U L U I .

— Doamne iartă-i păcatele . . . Doamne dă-i sănătate . . .

— N'auți mă? . . . (Merge către el, ținând la spate sticla cu apă destilată.)

— Fă-i, Doamne, parte de raiu. Dău să dea sănătate doamnei și cochilașilor . . . Țucu-ți chicioarele, domnule policarăș! . . .

Farmacistul deschide repede ușa și-l stropesc de vr'o doue ori cu apă destilată pe față.

Atâta i-a trebuit Țiganului. Unde nu mi se așterne frate pe fugă bietul Țigan, de nu-i vedeai ciolanle, și tunde-o nene la riu, vâetându-se cât îl Ținea peptul.

— Văliuu . . . Văliuu . . . săriți oameni buni, că mi-o scos ochii cu apă tare! Tulai! . . . tulai! . . . moriu! . . . moriu! . . .

Cum ajunge la riu, mi se aruncă tetea Faraon cât eră de lunguț în apă și nu-mi începe-apoi a mi se tăvăli de-alungul riuului și-aș cără cu pumnii la apă pe față, — de-ți eră mai mare dragul. Trebuia să-l invidiezi, căci eră o căldură tropică.

Tergul întreg clocotia de ris . . .

De-atunci bietul Cula și-a întrerupt vizitele. Farmacistul i-a cădută din grație și n'a mai avut fericirea de-a-l mai pute salută. Dacă trecea vr'odată în vreo treabă pe-acolo, — credeai că-l tae alte neputințe, așa o tulia.

O mătușe gârbovită, sbârcită și mică de statură, vine borborosind (face impresia unei vrăjitoare.) Cu-o mână uscată și tremurătoare întinde farmacistului o bucată de hârtie:

— Să-mi dai ce-i scris aici!

Farmacistul ceteșce abia descifrând:

bâlsan,¹

măduă de os de rimă,²

unt sburător,³

chicuruș,⁴

chicături de mătură,⁵

și pantilimon⁶ de câte 3 crețari.

— 18 cruceri la olaltă, mătușe.

— Hai? . . .

Farmacistul (tare.) — 18 cruceri!

— Haida-hai . . . bagă numai!

— Să le-amestec?

— Ba nu. Bagă-le bașca, că mi le-amestec io.

— Veți și caută banii pân' ți le bag.

— Cum? . . .

(Aspru.) Să cauți banii!

(Seociorând printr'un săculeț mai mult peiece.)

— Dapoi i-oi căută io . . . că doară nu dau Turcii . . .

— Uite, mai am o fidulă, ia veți ce scrie aci? . . .

Farmacistul:

Unt de-al popii Ion,⁷

¹ Tinctura balsamica.

² Oleum chamomillae.

³ Linimentum volatile.

⁴ Se mai dice și »chicături«. Numire generală pentru »spiritus aetheris«. Se întrebuințează contra durerii de stomach, — sau cum dice poporul »de durere de irimă«.

⁵ Tinet. cinamomi. Nemțeșce: »Muttertropfen«. De-aci Sasul a făcut: »Moatertrape«, iar Românul neșciind ce însemnează »Moater«, a făcut »mătura«.

⁶ Antimon.

⁷ Unguentum aromaticum. După Pharmacopea cea veche: »Ung. popilionis«. Poporul nostru a înțeles: »Popii Ion« și fiind că numirea latină n'o înțelegea, așa l-a și botezat.

ir ca floarea chersăcii,¹

și nyere de ceapă.²

— De cât vrei?

— Să-mi dai din chiecare neam de câte 2 cr.

— E prea puțin mătușe, n'ai ce face numai cu atât! Să iei cel puțin de vr'o 15 cr. și de-acestea.

— Ba să-mi dai batâr de 12 crețari.

— Eu îți dau, numai a fi cam puțin.

Mătușa (uitându-se în sticlă, după ce i-a băgat): O sdropsi-l-ar poterea de leac da scumpu-i. Par' că nici să chie foc! . . .

— Da la ce-ți trebuie atâtea feluri de leac?

— La niște descântece, frățiano . . . (Mergând către ușe și întorcându-se iarăși.) Uite . . . că eră peci, peci . . . să-mi uit, sêracu de mine . . . Cu-atâtea grigi . . . nu le mai poți ținea toate 'n cap. Să-mi mai dai de 2 erețari »floarea Maicii Preceste«.³

— Pe cine descânți?

— Iaca, pe-un om! . . .

(Finea va urmă.)

In mersul vremii.

*Se scutură de vânt merca
Șalcâmul cel din vale
Și ramurile lui pustii
Vestesc atâtea jale.*

*El nu mai este ca 'n trecut
Înalt frumos și verde,
Căci florile și le-a perdit
Și frunx-acum își perde.*

*În umbra lui se vede scris
Cu litere de raze, —
Ce pîntre ramuri se strîcor
Și 'n umbră se așeară. —*

*Atâtea scene din trecut,
Atâtea dor ferbînte
De care recîmîc îmi aduc
Atît de bine-amînte.*

*Isvor eră la umbra lui
Cu apă de cristale,
Reoglîndându-mi chip de chip
Din risurile tale.*

*Și câte nu-ți va fi șoptit
Din gândurile mele
Când sara strălucia frumos
În tremurări de sticle.*

*Dar astăzi totul e pustiu,
Isvorul nu mai este
Și toate-mi par c'au fost un vis
Sau umbră, din poroste.*

¹ Ung. ophtalmicum. Se mai dice și »ir de foc viu«. Se întrebuințează pentru durere de ochi. Poporul l-a numit după culoare, fiind că e galben ca floarea persăcii.

² Mell depuratum. Contre tusei la copiii mici.

³ Niște floricele micuțe în diferite colori. Se întrebuințează pentru afumat.

*Salcâmul singur vechiu amic
De vânt mereu se bate
Și vestezește și de și
Vestind pustietate.*

*O frunză palidă a fost
Iubirei drept dovadă
Și 'n toamna tristului amor
A trebuit să cadă.*

*Iar ași privesc pe gânduri dus
Intristătoarea vale;
Răsună totul a pustiu
Ș-aduce-atâta jale.*

NORIAN.

Henrik Ibsen.

— Studiu critic. —

(Urmare.)

Dar șcim că Ibsen nu se potrivește pentru meditațiuni metafisice și de aceea nici nu s'a ocupat mult cu chestiuni de religie. Credința e sădită în om de mână străină, e un lucru peste care nu poți fi cu totul stăpân, de aceea nu-i place să se ocupe mult cu ea.

Cu atât mai dinadins se ocupă el cu celelalte puncte, cari formează esența societății omenesci, cu instituțiunile create de oameni și cărora oamenii s'au supus.

Cel dintei lucru ce îl cere Ibsen de la om e, ca să-și păstreze totdeauna individualitatea. De aceea el e dușmanul tuturor asociațiunilor, cari pun pe oameni sub statute și sub paragrafi de legi, cari le pune hotare voinței și fac din indiviși membri ai cutărei sau cutărei reuniuni.

E natural deci ca mai întei de toate să se revolte împotriva statului, ca a celei mai estinse reuniuni de indiviși prefăcuți în cetățeni. Și nu o face aceasta din vre-un simplu instinct de răsvărire — veldut-am doară cu câtă simpatie părtinește el „idea de stat“ a lui Hokaan, — ci din convingere adevărată. El e convins că statul în forma lui de ași și-a trăit traiul, că oamenii au progresat deja de la stadiul acela de a fi cetățeni și de aceea cere o formă nouă pentru un conținut nou. Și energie ca totdeauna, cu al lui Brand „totul sau nimica“, el predică o revoluțiune, nu inse o revoluțiune în cutare sau cutare stat, ci o revoluție a omenirii întregi.

Când la 1848 îl vedem pe Ibsen urmărind cu atâta foc revoluțiunile din cele mai opuse unghere ale Europei, nu trebuie să credem că a fost aceasta numai o însuflețire de tiner, ci eră o convingere pe care și acam ca unchiaș de 70 de ani o are.

De și în piesele sale nu a dat nici odată espreșiune acestor convingeri ale sale, n'avem decât să cetim unele poesii sau scrisori ale sale, ca să vedem cât de firm e el convins că statul de ași e numai o plagă pentru omenire. Citez aici câteva pasage din corespondența sa privată, publicată de Grandes.

Când Franța pierdă războiul cu Prusia, el scrie: „Vechia și ilusorica Franță e dărăburită, dacă și noua și faptea Prusie ar fi imbucătățită, am fi deo-

dată, cu o săritură în mijlocul unui ev nou. Vai! Cum ar băjbăi în giurul nostru ideile cele noue! Și deu, ar fi și vremea! Totul din ce trăim noi acuma sunt numai sfărâmăturile de pe marea masă a revoluțiunei din suta trecută — și hrana asta a fost molfecată în deajuns. Noțiunile cer un conținut nou și nouă manifestație. Libertatea, egalitatea și frățietatea nu mai sunt aceleași ca pe timpul fericitei ghilotine. Asta e ceea ce nu înțeleg politicianii și de aceea li urêsc. Oamenii aștia vor numai revoluțiuni spectacale răsmirite în formă, în politică. Dar astea sunt numai vreme perdută. Ar trebui să urmeze odată revoluțiunea spiritului omenesc“.

Când, plângându-se odată de ținuta Svediei și a Norvegiei în războiul Danezilor cu Germania, i-a obiectat cineva: „Dar ași fi căpătat o bătaie strașnică!“ Ibsen response: „Așă e. Dar ce împoartă? Am fi intrat și noi în mișcare, am fi aparținut și noi Europei. Numai să nu stăm neactivi!“

Foarte caracteristice cuvinte!

Pentru Ibsen pacea aceasta silită și nenaturală, care ține toate statele Europei încordate, e ceva putred, ceva nesuferit. Întocmai precum oamenii se adună în giurul unui cadavru învechit, îl veld cu toții, la toți le stă în cale și le pute, dar se tem să-l dea din cale sau să-l atingă, căci la cea mai mică mișcare s'ar ridică din el o duhoare de nesuportat, — așă e situațiunea Europei de ași.

„Faceți loc!“ strigă Ibsen, puneți mâna cu toții! Nu vorbe și sfătuirii, ci acțiune e aici de trebuință!“

Statul trebuie răsturnat, doborită acea hidră, care injugă aei mai scump dar al omului: voința individuală în jugul nemernic al considerațiunilor politice, a celei mai josnice stări pe loc, când totul ar pute să se mișce. Aici trebuie versat sânge, sânge mult, pentru ca din aburii lui să se închege ideea cea nouă, care are să formeze măduva evului viitor.

Iată idealul lui Ibsen — și priviți realitatea!

În loc de a se uni puterile pentru realizarea unui sfânt ideal, fiecare își caută interesele sale proprii, aspirațiunile sale josnice, toți sunt gata de a se uni când e vorba de a creă societăți mici, de a lăsă să fie aleși de președinți, dar se retrag din luptă, când e vorba de realizarea unei ținte mari scusându-se care cu ce poate, cu funcția, cu familia etc.

O tăietoare satiră asupra acestui spirit birocratic-las ne dă Ibsen în Brand. Velduvul Brand își varsă focul jeluitoarei sale inimi în acordurile orgiei. Dascălul și paraclisierul aud astă cântare care-i induioșază, și iată dialogul care se naște între ei:

Dascălul: De-ar fi iertat, aș fi mișcat!

Paraclisierul: Da, dacă n'ai fi ampioiat!

Dascălul: Dar strîmătorat de datorinți,
Considerări, nu-i cu putință!
Hei, dac'ar fi numai fință
Amice, ce-ai pute să simți!

Paraclisierul: Hai să simțim, nu vede nimeni.

Dascălul: Nu poți, — de la preot o șcii —
Doi în acelaș timp să fi.
Un fericit și blăstemat,
Un funcționar și om pe-odat! . . .

Așă sunt acești oameni, cari nici să simțească nu cutează, pentru ca să nu atace vre-un paragraf al legii și al lor va fi paradisul — ampioiașilor. Și multe

suflete de acestea mici află Ibsen privind în giur, mulți oameni cari gândesc cu mintea superiorului și voiesc cu voința lui și când se simțesc nefericiți, nădăjduesc în viitor.

Paraclisierul: Dar viitorul când sosește?

Dascălul: Acela? ... Nici odat, firește!

Paraclisierul: Adică, de, cum nici odat?

Dascălul: Când a venit s'a și gătat

Și în prezent se schimbă îndată...

Doar vorba însași ți-o arată.

Dar peste acești oameni trece Ibsen cu un suris sarcastic. Ei nu-s periculoși, căci precum ați ascultat de paragrafi stupeficanți, tot așa s'ar supune mâne unor legi corecte, din acești nemernici pot eși oameni folositori puși sub o bună conducere. De aceea conducătorii sunt aceia, cari merită atențiunea, și căutând Ibsen după astfel de oameni, află motivul primei sale drame din epoca aceasta: „Liga tinerimei“.

* **

„Liga tinerimei“ e intitulată: „comedie“, dar comicul ei nu te face să riți cu hohote, ci rișdând să scrășnești din dinți. Nicăiri aproape nu se validează mai bine ȳicala, că înderțul fiecărei comedii e ascunsă o tragedie.

Steinhoff,¹ un tiner advocat sosește într'un oraș mic, silișiat de partide, a căror conducători sunt Malsberg și Momsen. Fiecare voește să-l atragă în partida sa și Steinhoff e aruncat ca o pilă de la unul la altul, dar cu elasticitatea unei pile el se îndreaptă după fie-care lovitură. Tinerimea se grupează în giurul lui, căci Steinhoff din prima ȳi a știut să îi câștige inima cu vorbe frumoase. Dar aceste vorbe frumoase și fraze goale sunt și singura lui însușire caracteristică. De liga ce o formase în sinul tinerimei, punându-i de devisă ținte ideale, își uită înată ce ea își îndeplinesc misiunea, adecă îi ajută la candidatura de deputat și deodată își dă arama pe față, demascându-se ca un palavragiu care sub scutul fraselor îmbătătoare își caută numai interesele proprii.

Steinhoff se dă la urmă de gol și e scos cu hui-duire din oraș, dar simțim bine că prorocia lui Heire: „Acest tiner are talent, el va ajunge departe, il vom vedé încá în parlament și poate și ministru!“ se va implini cu toată ironia ce zace în ea. El va merge alt

¹ Steinhoff e traducerea verbala germană a originalului Stensgaard. Traducătorul român având probabil numai traducerea germană înainte sa, a adoptat acest nume.

unde va ca să imbecile lumea cu vorbe, va influență pentru planurile sale alte ligi, cari toate îi vor ajuta cu un pas mai departe și întrebând fiind, ce vor să clădească aceste ligi, va responde: „Să clădească? Mai întâi e vorba de dărîmat...“ și va dărîmă făcându-se temut, apoi când va fi vorba de zidit, își va scutura iarăș țerina de pe călcăie.

Cât de mult trebuie să perhorescăm acest soi de plavragiu, aceste ligi nemernice, a vrut să arăte Ibsen în piesa sa care ne apare ca un paleocest, prin care se întrevede mereu scrisoarea primă: cuvintele „referințele locale“, cu toată ironia ce zace în ele.

Am amintit deja care a fost primirea acestei drame în patria sa. Traduc aici poesia sa: „Prietenului meu, oratorului revoluționar“,¹ ca să se vadă cum a respuns Ibsen la invinuirea, că prea s'ar fi dat pe partida conservatorilor:

Sunt prea conservativ? Amice dragă,
Eu sunt ce-am fost în viața
'ntreagă!

Figuri de șach, ca tine, eu nu încerc a mișcă,
Rêstoarnă înse tabla și-urmându-ți me-i vedé!

O singură revoltă eu recunosc
— și pace! —
Ce nu a fost pornită de niște
mâni cârpace,

Ea poartă dintre toate cea mai
bêtrână glorie:
O știi, este potopul din biblica
istorie.

Dar Lucifer și-atuncea stătuse
la veghiat
și dictatorul Noe pe-o barcă
a scăpat.

Hai să pornim cu toții o
scurgere de nori —
Dar deocamdată-i lipsă de
strajnici oratori!...

Portretul „ei“.

Voi imi griți de apă uriașe, nesfêrșită,
Iar eu voi pune numai sub barc'o dinamită!

Puternice cuvinte, din cari reese rezoluta a lui Brand devisă: „Tot sau nimica!“ Nu de ligi și de asocieri avem trebuință, ci de o revoluție puternică, unde să nu mai existe statul de aȳi care-i condus ca un joc de șach, ci să facem odată tabula rassa, să omorim acel monstru, care înjugă cel mai scump dar al omului: voința individuală în jugul nemernic al considerațiunilor politice, a celei mai josnice stări pe loc, când totul ar puté să mișce înainte. Aici trebuie vêrsat

¹ Digte p. 138: »Til min ven revolutions-talereus.

sânge, sânge mult, pentru ca din aburii lui să se închege ideea cea nouă, care are să dea măduvă evului viitor.

O reîmprospătare generală a societății cere Ibsen, dar așa ca minciuna să nu scape nici măcar pe barca lui Noe în cadrele societății celei noue, basată pe adevăr și sinceritate.

Iată idealul lui — și priviți în giur!

Minciună în credință, minciună în viața familiară, minciună în iubire și minciună în conștiința individului. Câtă vreme ea domnește în lume, fericirea omească e departe, chiar când te crezi că ai ajuns-o.

Și aceasta e simburile dramei sale: „Stêlpîi societății“.

***

Când cortina se ridică, vedem adunate toate capacitățile unui orașel norvegian la cel dintâi om al localității, la consulul Bernick. Tabloul ce ni se desfășoară înaintea ochilor e cât se poate de încântător. Până când stêlpîi societății pregătesc în odaia consulului planuri de îmbunătățire și ridicare a orașului, nevestele lor, cari ca conducătoare ale familiei încă sînt stêlpi ai societății, ascultă o prelegere morală pe care preotul le-o ține. S'ar pute o viață socială mai ideală?

Și totuș apariția ne înșală. Cei ce făuresc planurile de îmbunătățire, au mai întîi în vedere interesele lor proprii; iar damele îndată ce sînt singure, încep să aducă pe tapet conversații din cronica scandaluoasă a orașului.

Vedem de la început ipocrisia și minciuna din sufletele tuturor și compătimim societatea care se razi-mă pe acești stêlpi auriți pe dinafară înse cu măduva putredă.

Și chiar consulul Bernick e acela, pentru care Ibsen a scris cuvintele: „Fiecare om are în trecutul seu măcar o parte, despre care nu-ș aduce bucuos aminte“.

Când se întoarse din Paris de la studiu, aflase casa strămoșilor sei aproape de faliment. Tînăr cum eră, comise tot pe acela timp un „pecat al tineretelor“, anume sări pe fereastră afară din casa unei actrițe, chiar când bărbatul ei se întorcea beat acasă. Scăpase înse cu fața curată, căci un tînăr nobil, care mai tîrziu deveni cumnatul seu și care ținea nebuln la el, luă vina asupra sa și fugi în America, astfel că toți erau convinși că Ioan Tønnesen, nu Bernick, fusese în noaptea aceea la actriță.

De-ar fi ramas lucrul așa, nu ar fi fost nimic, dar Bernick hotărî acum ca să se ridice cu ori-ce mijloace și astfel comise pecat capitale. Rupse logodna secretă cu domnișoara Hessel pe care o iubiă și de care eră iubit, pentru ca să se poată însură cu banii unei alte fete, pe care n'o iubiă. Căci bani i trebuia mai întîi. Dar ei nu ajungeau pentru ca să ridice iarăș numele vechei sale familii, căci protocoalele arătau neregularități și astfel Bernick se decise la al doilea pas pecat, respândi faima, că Tønnesen a fugit în America de teamă ca să nu fie prins că furase bani de la ei.

De atunci au trecut ani, consulul Bernick se ridicase, devenise primul om din oraș și toți șcieau să istorisească despre vre-o faptă bună a lui. În casa lor domniă fericire. Dar el se ridicase pe minciună și ea trebuia să se răsbune.

(Va urmă.)

SEXTIL PUȘCARIU.

Doine.

— De pe Crișul-negru. —

Li-li-li.

Frunza viii.

Mult m'au mîncat străinii,
De mi i-ar mîncă corbii!...

Amaru-i Doamne strinu,
Mai amar ca pelinu:
Pelinu are semînță.
Străinu-i fără credință!

Pe unde străinu merc:
Iarba, frunza toată pere,
Isvoarele toate seacă,
Remănend țara sêracă!

Duce-m'aș în lumea mare.
Să scap de țile amare:
Duce-m'aș să nu mai vin,
Numai ca să uit de chin;
Duce-m'aș dar nu me lasă,
Mândruța mea aleasă.

Fă-me Doamne ce mi-i face,
Fă-me Doamne o fântână,
Aproape pe lângă stână,
Fântână cu trei isvoare.
Aproape lângă strimtoare:
Câți drumari pe drum vor trece.
Toți să beie apă rece:
Apa să îi recorească,
Câți vor bé toți să trăiască,
Numai badea să plesnească!

Fă-me Doamne ce mi-i face,
Fă-me Doamne-un mērușor.
La mândruța 'n sinisor:
De ea să me încâlțesc
Și la sinu ei să cresc.

Mândruțā hai la noi,
Să ne iubim amēndoi:
Că nu-i pāne și nu-i sare,
Precum sūnt buzele tale;
Și nu-i apă și nu-i vin,
Precum ești mândrā la sin.

Dragii mei ș-ai mei bādîți,
Care din voi me iubiți?
De m'ar iubi cel mai mare,
Să-i fiu dragă m'aș purta-re;
De m'ar iubi cel mai mic,
M'aș purtā mai slab un pic.

N'aș da ochisorii mei,
Pe cei patru hoi ai tei,
Și n'aș da gurița mea,
De mi-ai da și pādurea:
Pādurii-i trebuie cios,
Și mie un om frumos;
Pādurii-i trebuie fag,
Și mie un om mai drag!

IOSEF STANCA.

Scrisori moderne.

Lili dragă,

Am primit eri scrisoarea ta desolată și iată îți răspund. Ce mare nenorocire! Bărbatul teu a avut o prietenă înainte de a se însura!

Înțeleg mahnirea ta. De sigur, te-ai măgulit că ești cea dintâi dragoste a bărbatului teu și acum îți vine greu să pierzi iluzia asta. Ca să te mângâiu — dacă vrei s'o iei ca o mângăere — am să-ți spun că bărbatul Mariei și bărbatul Elenci și bărbatul ori-cărei femei, sunt vinovați de necuviința de a nu fi așteptat neatînși, pe aceea cu care trebuie să-și împartă viața..

Și bărbatul meu a avut o prietenă; ba încă și după ce s'a însurat, Dulcinea lui i-a trimis scrisori mai dulci chiar decât numele ei, fără a pomeni nici un cuvânt de căsătoria lui, ca și cum eu aș fi fost o cantitate foarte neglijabilă în viața lor. Vezi, nici o schimbare și după căsătorie; atâta numai, că acum citiam scrisorile împreună, rideam și glumiam pe socoteala lor ca doi camarazi.

Acum, de, nu ți-oi garanta, că pe urmă, — după ce-am ris atât de prietenește și el mi-a dat dovadă de atâta încredere, — eșind de acasă, nu s'a grăbit să se ducă să-și vadă prietena cea veche. Poate nici nu s'a sbicit sărutările de pe obrazul meu, și el le dă mai cu foc, altele.

Și cu toate astea nu e atât de vinovat! Astea sunt porniri de ale momentului, porniri rele ale firei noastre nemernice, porniri care se revoltă și se sbat când sunt oprite. Rare ori învingi, mai adesea ești învins. Poți să-ți spui atunci, cât îi vré, că ești un mișel, un nemernic, un fleac, în sfârșit poți să te ocărășezi, și să te judeci cât de mult. Minte spune una, iar scheletul teu flecăros face alta.

În cazul acesta, ce poți să ții? Poți tu să învinovățești pe altul când știi că și tu ești așa, sau ai fi tot așa în împregiurarea lui? Negreșit că după greșală trebuie să vie și remușcarea. Destulă pedeapsă! Crezi că e puțin lucru pentru dânsul să se gândească că a mințit, — a înșelat, a făcut un reu aceleia pe care poate o iubește și o pune mai presus decât ori ce în inima și inteligența lui.

Vorbesc de firele bune; de cei cari sunt capabili de sentimente adevărate; de cei cari sunt sinceri, nu de acei cari mint neîncetat, fără pic de conștiință, cari nu-ș dau seamă și nu simt desgustul ori-cărei înjosiri.

Și încă, tot nu-mi fac atâta iluzie în ceea ce privește dragostea lui. Poate remușcarea îi vine mai mult din ciuda de a se simți așa de slab, de a nu se pute stăpâni, de a se ști fără de voință. Dragostea vine în rëndul al doilea, sau cel mult în rënd cu altele, la cea mai mare parte. Sunt prea puțin acei cari își fac din dragoste un scop pentru viață, o călăuză a faptelor lor. Omul trebuie să aibă conștiință, voință, înainte de toate.

Și ca să nu ne întorcem la prietenele bărbaților noștri, îți voi spune că nu me supăr să aibă cât de multe; numai pe mine să me iubească, să me considere, să me puie mai presus de toate.

Ne uităm atâta în oglindă ca să ne dăm seama de calitățile noastre fizice, și tot nu putem! Cu toate acestea lucrul e destul de concret. nu ne lipsește decât sinceritatea cu noi înșine. Dar valoarea noastră morală și intelectuală, cu cât mai greu e de a o afla? Cine are să te judece destul de drept? Și mai cu seamă, pe cine ai să crezi? Unul, ai să ții că te măgulește; celalalt te invidiază. Eu inșe m'am gândit la altceva, de și cu modul acesta nu pot afla decât valoarea mea în ochii unui singur om. Iau calitățile tuturor prietenelor trecute și prezente ale bărbatului meu, le reu-nesc, și dacă după cum am spus, sunt cea mai iubită și mai slăvită din toate, aflu părerea bărbatului meu despre mine.

Tot e ceva și asta!

Ai să ții că sunt un cămătar, care știu să trag foloase din toate. Eu nu-ți mai spun decât un lucru: Nu te mahn. nu-ți face sânge reu; ai să slăbești, ai să te faci urită, nervoasă, cicălitoare. Iar bărbatul teu are să spuie la urma urmei: „N'am avut până acum nici o prietenă mai urită și mai nesuferită decât nevasta mea!“

Aștept răspunsul teu.

A ta, Elena.

Pentru conformitate:

LAURA VAMPA.

Ilustrațiunile noastre.

Br. David Urs de Margina. Drept pendent al potretului din nr. trecut, publicăm acum altul, care ni-l înfățișează pe regretatul bărbat în civil, cum s'a purtat în anii retragerii sale din serviciul militar.

Pe malul lacului. O idilă drăguță. Fecioara șede pe malul lacului și privește lebedele care se joacă înaintea ei pe luciul apei. Dincolo de lac începe păduriița. Și mai încolo se întinde câmpia verde. Fata își ridică privirea de la lebede și se uită spre câmpie, lung, lung... De acolo are obiceiul să vină el.

Portretul „el.“ Al cui? Al ființei celei mai scumpe în lume, care ca frumusețe și bunătate n'are seamăn pe lume. Așa ni-o spune „el“. Și trebuie să-l credem, căci joară că-i așa.

LITERATURĂ ȘI ARTE.

Știri literare. *Di Angelo de Gubernatis*, renumitul bărbat de litere italian, lucrează la o carte despre Români. — *Di T. Daul* anunță, că va pune sub tipar trei lucrări: *Poveștile Bihorului*, *Flori de la Câmpie* și *Poesii naționale*; toate aceste la oaltă vor costă 2 fl. 80 cr. sau 5 lei; abonamentele se fac la tipografia Thoma Basilescu în București. — *Di Simion Stoica*, medic în Bran, anunță că va da sub tipar lucrarea sa „*Dietetica populară*“ lucrată anume în interesul modului de traiu al țeranului econom și invită pe cei ce vor s'o aibă, să trimită 85 cr., căci mai multe exemplare nu se vor tipări, decât numai câte vor fi abonate. — *Di Gr. N. Lazu* va scoate la lumină, în editura „*României Musicale*“, un volum de poezii, intitulat „*Ultime raze*“.

Premiile Academiei Române. În sesiunea generală din 1901, Academia Română va decerne următoarele premii: *Premiul Alexandru Ioan Cuxa*, de 6000 lei, celei mai bune lucrări scrise în limba română asupra următorului subiect: „Istoria critică asupra chinzelor și districtelor autonome românești din Transilvania, Ungaria și Banat, cu privire și la instituțiunea chinezilor din celelalte țări locuite de români, însoțită cu anexe de documente“. — *Premiul statului Lazar*, de 5000 lei, celei mai bune lucrări scrise în limba română asupra următorului subiect: „Fauna ichtiologică a României“. — *Premiul Anastasie Fătu*, 3000 lei, celei mai bune lucrări scrise în limba română asupra următorului subiect: „Charta agronomică a României“. — *Premiul Neuschotz*, de 2000 lei, celei mai bune lucrări scrise în limba română asupra următorului subiect: „Expunerea principiilor conducătoare ale dreptului public modern al României și cercetarea rezultatelor aplicațiunii lor de la 1857 până în momentul de față“. — *Premiul Adamachi*, de 5000 lei, celei mai bune lucrări scrise în limba română asupra următorului subiect: „Istoria literaturii române de la Cantemir până la 1821, cu extrageri din autorii acelei epoci literare“. — Terminul prezentării manuscrisurilor la concurs va fi până la 1 septembrie 1900.

Teatrul Național din București. În stagiunea viitoare se va reprezenta și „Meșterul Manole“, tragedie în 4 acte, de Carmen Sylva, tradusă în versuri albe de colaboratorul nostru dl Haralamb G. Lecca. — *Dr. G. Ionescu-Gion*, care a fost însărcinat de ministerul instrucției ca să facă un raport în privința reformei legii teatrelor, și-a depus raportul. — *Lucrările de reparațiune* a Teatrului Național continuă cu multă activitate. Cortina de fier care isolează scena de sala teatrului, e deja montată și dăile acestea va fi așezată, după care se vor începe lucrările de aranjare a mobilierului din sală și decorul. Pentru a nu întârziă deschiderea stagiunii, lucrările vor continua și noaptea cu ajutorul luminei electrice.

Actele conferenței din Cluș. A eșit de sub tipar: „Actele conferenței Românilor gr. cat. din provincia mitropolitană de Alba-Iulia și Făgăraș, ținută la Cluș în 29 iunie 1897. Brașov, tipografia A. Mureșianu“. Cuprinde procesul verbal al conferenței, dimpreună cu toate actele, precum și convocarea conferenței, ordinea de zi și depeșele ce s'au adresat din conferență.

De la congresul de medicină din Moscova. Între comunicările făcute la congresul internațional de medicină la Moscova, au fost și opt comunicări ale dlui profesor dr. Toma Ionescu, unul dintre delegații guvernului român din acel congres. Diarele medicale, în darea lor de seamă asupra acestui congres, se ocupă și de discuțiunile la ce au dat naștere acestor comunicări.

Turneul artistic al doarei Agata Bârsescu. Eminentă tragediană Agata Bârsescu s'a întors, după un lung turneu artistic, la Viena. Ea a jucat în 28 orașe din Germania. La Darmstadt a fost invitată de marele Duce de Saxa-Coburg. Repertoriul Agatei Bârsescu s'a îmbogățit cu creațiuni splendide, necunoscute la Viena. Fedora, Adrienne Lecouvreur, Medea, Donna Diana, Iudita, Hermione, Lady Machbeth, etc. E de mirare, spun diarele vieneze, cum o astfel de artistă nu-i smulsă din viața pribeagă și atașată, în mod stabil, de o scenă vieneză.

Limba iubirii și Raiana. Colaboratorul nostru dl Petru Vulcan a scos la lumină în Craiova o broșură care cuprinde o poezie intitulată „Limba iubirii“ și o

poemă sub titlul „Raiana“. Autorul, care a apărut de vr'o 7—8 ani în literatură, și-a creat un nume bine cunoscut în cercurile literare bucureștene. Lucrările sale cuprinse în aceasta broșură, au și ele caracteristica celor ce a publicat până acuma: versificațiune naturală și o limbă ușoară. Prețul 1 leu.

Două opere noue. Dl C. Dimitrescu, cunoscutul violoncelist și director al Teatrului Național din București, a terminat două opere comice. Prima are titlul „Sergentul Cartuș“ și este operetă în două acte, libretul de locotenentul Apostolescu, subiectul e scos din resbelul de la 1877—78 cu Turcii. A doua se numește „Nini“ și e operă comică în trei acte, libretul de Sycomore. Ambele au fost prezentate direcției Teatrului Național, care le-a admis pentru stagiunea viitoare.

Autorul „Valurilor Dunării“ la Viena. Cefim în diarele bucureștene, că dl Ivanovici, cunoscutul compositor de valsuri, inspectorul musicilor militare din România, a fost trimis de către ministrul de resboiu la Viena, ca să studieze organizația musicilor militare d'acolo. Dl Ivanovici va sta la Viena timpul trebuitor pentru a găsi modele, după care să organizeze musicile militare române.

Albumul independenței. A eșit fascicula I din „Albumul apărătorilor Independenței“, lucrare datorită dlui căpitan Puică. Fascicula aceasta conține portretele regelui Carol și al reginei Elisabeta, al dlor Ion Brătianu, general Cernat, general Berendeiu, precum și un tablou reprezentând pe regele Carol în fața Griviței.

Două busturi. *Bustul fabulistului Alexandrescu*, a cărui inițiativă se datorește cunoscutei noastre scriitoare, dna Smara, e gata și în curând se va ridica pe una din piețele orașului Târgoviște. Monumentul întreg va avea o înălțime de 4 metri, din care bustul 90 cm. — *Bustul lui Anastasie Pann*, nentreutul scriitor popular, se va ridica în orașul Huși, unde s'a și format un comitet, care să organizeze ridicarea.

Climatologia României. A apărut, în edițiunea Academiei Române, broșurica intitulată: „Materiale de Climatologia României, VIII, Seceta din Dobrogea în 1896“, de St. C. Hepites, membru corespondent al Academiei Române. Prețul 10 bani.

Reuniunea femeilor române din Sibiu. Primăram o broșură intitulată: „A treizeci și două adunare generală ordinară a reuniunii femeilor române din Sibiu ținută la 20 iunie n. 1897“. Editura reuniunii. Sibiu. Tipariul tipografiei archidieceșane. 1897.

Concerte și reprezentații teatrale. În *Elisabetinul-Timisoarei*, tinerimea română de acolo a dat la 19 septembrie n. un concert, urmat de reprezentație teatrală. S'au cântat și s'au declamat, apoi s'a jucat piesa „Nebunul“ dramă în 2 acte de N. Țințariu. După teatru a fost dans. — *La Caransebeș* societatea română de cântări și musică a dat la 8/20 septembrie un concert sub conducerea dirigintelui A. Hüttner, cântând compoziții de I. Vidu, T. Cerne, T. Popovici și R. Peters.

Carte de școală. A eșit de sub tipar la Arad: „Gramatică română, pentru învățământul secundar“ de Ioan Petreanu, profesor. Partea II. Sintax. Prețul 60 cr. Editura autorului.

Un prieten îți cere bani: gândește-te ce vrei să pierdi, banii sau prietenul?

C E E N O U ?

Hymen. *Di Octavian Putici*, subjude r. în Recaș, s'a fidațat cu dșoara Silvia Gaița din Timișoara, Iosefin. — *Dșoara Eleana Cimponeriu*, fiica dlui Dionisiu Cimponeriu, c. și r. director de poștă și telegraf militar în Sereaieto, s'a fidațat cu dl dr. Gendauer Béla, adjunct la guvernul Bosniei și Herțegovinei. — *Di Ioan Stoillu*, inspector la institutul de asigurațiune „Transilvania“ în Arad, s'a logodit cu dșoara Elisabeta Molnar. — *Di Ilie Pop*, candidat de preot, s'a fidațat cu dșoara Lucreția Calefariu în Seliște. — *Di Radu Mureșan* din Hunedoara și dșoara Olga Romoșan din Orăștie s'au logodit.

Impăratul Germaniei la Budapesta. După manevrele de la Tata, împăratul Vilhelm II a venit duminică în 19 l. c. la Budapesta, spre a face vizită împăratului și regelui Francisc Iosif. Aici, în mijlocul celor mai mari ovațiuni, a stat două zile, vizitând mai multe instituțiuni de cultură. La prânțul de luni, înaltul oaspe a pronunțat un toast foarte elogios pentru națiunea maghiară. Luni sara a plecat acasă.

Regele și regina României în Budapesta. Venind din Ragaz, regele și regina României se vor opri la Budapesta spre a rentoarce aici visita din toamna trecută a împăratului și regelui Francisc Iosif. Suveranii români vor sosi în Budapesta marți la 28 septembrie la 2 și 30 minute d. m. și vor fi întâmpinați la gară de Maj. Sa, de archiduci, archiducese etc., apoi vor descinde în palatul regal din Buda. La ora 5 prânț. Sara reprezentație de gală în teatrul de operă. La 29 septembrie, plimbări prin oraș cu trăsura; la ora 1 regele Carol va lua dejunul cu oficerii regimentului său de onoare nr. 6. După miazăzi iarăș vizitarea orașului. La 6 prânț de gală. La 9 și 15 plecare spre România.

„Bihoreana“. Joi la 23 l. c. s'a ținut conferința fondatorilor institutului de credit și economii „Bihoreana“ care se înființează în Oradea-mare, cu un capital social de 200.000 fl. S'a statorit prospectul care se va trimite zilele viitoare bărbaiților de încredere din comitat și din alte părți, spre a subscrie acții. Terminul subscrierii s'a fiesat pe 15 februarie n. anul viitor. Apoi s'a început discuțiunea asupra proiectului de statute, rămânând să se continue în ședința viitoare.

Di dr. Felician Bran profesor la universitate. Dîiarele maghiare scriu că consiliul universității din Budapesta a invitat pe dl dr. Felician Bran să-și dea recursul pentru obținerea catedrei de dreptul canonic la acea universitate și astfel dsa de sigur are să fie numit la postul acela. Di dr. Felician Bran, până 'n toamna trecută profesor de limba și literatura română, precum și de religiunea gr. c., la gimnasiul catolic din Oradea-mare, de atunci e archidiacon al părților sătmărene, cu sediul în Carei, unde l-am petrecut cu felicitările noastre, știindu-l destoinic spre a-și îndeplini misiunea în părțile acelea. Tocmai de aceea, ori cât de mult am avé să-l felicităm la aceasta distincțiune, nu ne putem ascunde regretarea că-l vedem depărtându-se de acolo, unde biserica și școala română au așa de mare trebuință de zelul și talentul său.

Inaugurarea universității din Iași se va face la 15/27 octombrie, asistând și regele, căruia i se pregă-

tește o primire grandioasă, apoi reprezentanții futuror autorităților și un numer mare de profesori din toată țara. După inaugurare se va deschide o expoziție agricolă și de vite la noul abator. Asemenea vor fi inaugurate mai multe clădiri noue școlare ale comunei, în preșința regelui. Tot cu aceasta ocaziune se vor inaugura și băile comunale și poporale. Tot atunci se va înființa Piața Unirii, unde la 1856 s'a încins Hora Unirii; pe aceasta piață se va înălța un mare arc de triumf.

Universitară și gimnastă română. *Dșoara Valeria Curtuțiu*, fiica dlui avocat Curtuțiu din Arad, s'a înscris la facultatea de medicină din Budapesta; dra Curtuțiu a studiat două semestre și la academia de drept din Kecskemét. — *Dșoara Dorina Lemeny*, fiica dlui dr. Liviu Lemeny, referent școlar consistorial archidieceșan din Sibiu, a făcut zilele trecute examenul de pe prima classă gimnasială la gimnasiul de stat din Sibiu.

În onoarea dlui Gr. G. Tocilescu. Studenții facultății de litere din capitala Bucureșci au comandat o medalie de bronz în amintirea descoperirii monumentului istoric de la Adam-Klissi. Această medalie poartă pe o parte efigia monumentului de la Adam-Klissi, iar pe cealaltă figura dlui profesor Gr. Tocilescu, descoperitorul monumentului.

† **Nicolae Popovici**, profesor de musică la gimnasiul român gr. or. din Brașov, fost dirigent al Reuniunii române de gimnastică de acolo, bine cunoscut și ca artist-cântăreț și ca compositor, a încetat din viață la Sibiu, în 7/19 septembrie, în etate de 40 ani. Reposatul, născut la Caransebeș, a studiat la conservatorul de musică din Lipsca, apoi a servit 3 ani ca profesor de musică vocală și instrumentală la seminarul pedagogic-clerical din Caransebeș; atunci s'a angajat la Kartheater în Viena, dar peste un an s'a dus la Brașov, unde i s'a oferit un teren mare de activitate și unde el a lucrat cu zel neobosit, atât ca cântăreț, (bariton,) cât și ca compositor și profesor. Din multele lui compoziții, amintim: Hora Dobrogeană, Hora isvorul, Zăpada, Tainic se luptă. În 1895 se iviră primele simptome ale boalei înfricoșate, care i-a stins firul vieții în sanatoriul din Sibiu. La mormântul lui musica română a îmbrăcat doliu, căci a pierdut pe unul din cei mai talentați cultivatori ai ei.

*****

Călinđarul sêptemănei.

Duminica (XV) înainte inălț. s. cruci, Ev. dela Ioan c 19. gl. 6 a inv.			
Țiua sêpt.	Călinđarul vechiu	Călinđ. nou	Sorele
Duminică	14 (†) <i>Inălț. S. Cruci</i>	26 Ciprian	5 39 5 33
Luni	15 Mart. Nichita	27 Waldemar	5 40 5 31
Marți	16 Eufemia	28 Wenceslaw	5 42 5 28
Mercuri	17 Mart. Sofia	29 Arc. Michail	5 44 5 26
Joi	18 Cuv. Eumeniu	30 Ieronim	5 45 5 24
Vineri	19 Mart. Trofim	1 Oct. Remig	5 47 5 21
Sâmbătă	20 Mart. Eustațiu	2 Otto	5 49 5 19

*****

Trelluniul iulie—septembre se va încheia cu nr. 39. Rugăm pe abonanții nostri să-și înnoiască de timpuriu abonamentele.

Numere de probă trimitem cu plăcere; dar apoi nu expediăm foaia, decât numai a celorla cari ne-o cer.

Proprietar, redactor respunďător și editor: **IOSIF VULCAN.** (STRADA ȂLDĂȘ NR. 296 b.)

CU TIPARUL LUI IOSIF LĂNG ÎN ORADEA-MARE.